

ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS

Dabas lieguma “Gudenieki” pārvaldības plāns

Administratīvais iedalījums: Kuldīgas novada Gudenieku pagasts

Plāns izstrādāts laikposmam no 2025. gada līdz 2037. gadam

Izstrādātājs: projekts “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE-IP LatViaNature)

Adrese: Baznīcas iela 7, Sigulda, LV-2150; E-pasts: latvianature@daba.gov.lv / kristine.vilcina@daba.gov.lv

Plāna izstrādes koordinatore: Kristīne Vilciņa

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

- Agnese Priede, mežu un virsāju biotopu, purvu biotopu, zālāju biotopu un vaskulāro augu sugu eksperte,
- Baiba Galniece, zālāju biotopu un vaskulāro augu sugu eksperte,
- Linda Uzule, mežu un virsāju biotopu, purvu biotopu, zālāju biotopu un vaskulāro augu sugu eksperte.

Saturs

Ievads	3
Kopsavilkums.....	3

Pielikumi:

1. pielikums - Sugu un biotopu ekspertu slēdziens Natura 2000 teritorijas plāna izstrādei
 2. pielikums - Pārskats par iepriekšējā dabas aizsardzības plānā (SIA "CarlBro, 2001) paredzēto pasākumu izpildi
 3. pielikums - Likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" noteiktie mērķa ES nozīmes biotopi
 4. pielikums - Likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" noteiktās mērķa sugas
 5. pielikums – Priekšlikumi
 6. pielikums - Esošā un pārvaldības plānā ieteiktā robeža
 7. pielikums - Biotopu izvietojums
 8. pielikums - Sugu atradņu un novērojumu izvietojums
 9. pielikums - Plānoto apsaimniekošanas pasākumu izvietojums
 10. pielikums- Pārskats par plāna sabiedrisko apspriešanu
- DL_Gudenieki.gdb – Datubāze, kas satur esošo robežu, ieteikto robežu, sugu punktveida un laukumveida datus, biotopu datus, datus par dižkokiem, apsaimniekošanas pasākumu datus.

Ievads

Dabas lieguma (DL) “Gudenieki” pārvaldības plānu izstrādā LIFE-IP LatViaNature projekta¹ eksperti ar mērķi:

- testēt projektā sagatavoto Jauno plānu ietvaru², kas paredz plāna izstrādi e-formā ģeotelpiskas datubāzes veidā un modificētu plāna apspriešanas procedūru, salīdzinot ar Ministru kabineta 2007. gada 7. oktobra noteikumos Nr. 686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”³ noteikto plāna saturu un izstrādes kārtību,
- noteikt īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzības mērķu sasniegšanai atbilstošus apsaimniekošanas pasākumus.

Kopsavilkums

DL “Gudenieki” ir Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija Natura 2000, kods LV0520200, “B” tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. DL robežas 106 ha platībā noteiktas Ministru kabineta (MK) 2023. gada 21. novembra noteikumu Nr. 674 “Noteikumi par dabas liegumiem” 1.168. punktā un 168. pielikumā. DL nav noteikts funkcionālais zonējums un nav izdoti DL individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. DL atļautās un aizliegtās darbības noteiktas MK 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 1. un 5. nodaļā.

Biotopu direktīvas⁴ I pielikumā iekļauto biotopu Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķi noteikti LIFE-IP LatViaNature projektā 2022. un 2023. gadā un precizēti šajā plānā. Biotopu direktīvas II pielikumā iekļautas sugas, kurām būtu jānosaka aizsardzības mērķi, DL nav konstatētas.

DL “Gudenieki” ir dibināts 1999. gadā (vietējas nozīmes botāniskais liegums noteikts jau 1987. gadā) tolaik Latvijā lielākās zināmās kadiķu audzes aizsardzībai. 2001. gadā DL tika izstrādāts dabas aizsardzības plāns, bet apsaimniekošanas pasākumu, kas ietvēra aploku izveidi un noganīšanu, kā arī tūrisma infrastruktūras izveidi, īstenošana tika uzsākta 2004. gadā un turpinājās līdz 2014. gadam, kad pēdējie ganību dzīvnieki pameta teritoriju un izveidotās laipas jau bija daļēji satrunējušas. Būtiskākās problēmas, kas jārisina šajā plānā, ir kadiķu audžu degradēšanās, kadiķiem nokalstot un teritorijai aizaugot ar kokiem un krūmiem neapsaimniekošanas un hidroloģiskā režīma izmaiņu rezultātā.

Pārvaldības plāns ietver sekojošus pasākumus DL esošo īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības mērķu sasniegšanai:

¹ LIFE-IP “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) projekts, [Sākums - LatViaNature](#)

² [C2 Nodevums jaunais planu ietvars uzlabojumi Ozols v2-2023.pdf](#)

³ [Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību](#)

⁴ Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību

- DL ārējo robežu pārskatīšanu un precizēšanu, izslēdzot tajā šobrīd iekļautos fiziskām un juridiskām personām piederošos tīrumus, vidēja vecuma mežu un viensētu, bet iekļaujot DL blakus esošos īpaši aizsargājamus biotopus un ar DL ekoloģiski saistītās pašvaldībai piederošās teritorijas.
- ES nozīmes biotopa 4030 *Sausi virsāji* saglabāšanu pašreizējā 0,27 ha platībā, izcērtot virsājā ieaugušos kokus, krūmus un to atvases vismaz reizi 3-5 gados, biomasu izvedot no biotopa.
- ES nozīmes prioritārā biotopa 6230* *Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)* saglabāšanu pašreizējā 0,68 ha platībā, kā arī ārpus DL esošas 0,08 ha platības iekļaušanu DL, veicot zālāja pirmreizēju atjaunošanu un pēc tam noganot vai pļaujot ar biomasas novākšanu.
- DL Z daļā esošā ES nozīmes prioritārā biotopa 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* saglabāšanu pašreizējā 0,42 ha platībā un šobrīd ārpus DL esošās zālāja daļas 1,1 ha platībā iekļaušanu DL, nodrošinot zālāju noganīšanu vai pļaušanu ar zāles novākšanu. Atmatu zālāja 0,87 ha platībā apsaimniekošanas turpināšanu un kvalitātes paaugstināšanu ar mērķi palielināt biotopa 6270* platības.
- DL centrālajā un D daļā esošā ES nozīmes prioritārā biotopa 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* un ES nozīmes biotopa 5130 *Kadiķu audzes zālajos un virsajos* saglabāšanu pašreizējās 8,02 ha un 4,82 ha platībās, kā arī biotopu platības palielināšanu līdz 10,62 ha un 6,93 ha, īstenojot apsaimniekošanas pasākumus zālāju un kadiķu audžu biotopu pirmreizējai atjaunošanai, kas ietver koku un krūmu ciršanu un to sakņu un celmu izraušanu vai frēzēšanu, seklo grāvīšu atjaunošanu un vecā ganību žoga novākšanu. Pēc atjaunošanas ieteicama plaša ganību aploka ierīkošana un platības noganīšana, kā alternatīva – pļaušana ar biomasas novākšanu.
- ES nozīmes biotopa 9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)* saglabāšanu pašreizējā 0,19 ha platībā un pašlaik ārpus DL esošas 0,6 ha platības iekļaušanu DL, nodrošinot neiejaukšanos biotopa attīstībā.
- Pārskats par ES nozīmes biotopu pašreizējām un mērķa platībām pašreizējās un ieteiktajās robežās skatāms šajā tabulā:

ES nozīmes biotopa kods un nosaukums	DL pašreizējās robežās		DL ieteiktajās robežās	
	Pašreizējā platība (ha)	Mērķa platība (ha)	Pašreizējā platība (ha)	Mērķa platība (ha)
4030 Sausi virsāji	0,27	0,27	0,27	0,27
5130 Kadiķu audzes zālajos un virsajos	4,82	6,93	4,82	6,93
6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	0,68	0,68	0,76	0,76
6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	8,44	13,01	9,54	14,11
9160 Ozolu meži	0,19	0,19	0,79	0,79
Kopā	14,40	21,08	16,18	22,86

- DL sastopamo īpaši aizsargājamo un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu – Baltijas dzegužpirkstītes *Dactylorhiza baltica*, Fuksa dzegužpirkstītes *Dactylorhiza fuchsii*, stāvlapu dzegužpirkstītes *Dactylorhiza incarnata*, smaržīgās naktsvijoles

Platanthera bifolia, vīru dzegužpuķes *Orchis mascula*, gada staipekņa *Lycopodium annotinum*, krāsu zeltlapes *Serratula tinctoria*, skrajā doņa *Juncus squarrosus*, zilganās baltsamītes *Leucobryum glaucum* – dzīvotņu saglabāšanu vismaz pašreizējā apjomā un kvalitātē, īstenojot iepriekš aprakstītos biotopu saglabāšanas un atjaunošanas pasākumus.

- DL augošo dižkoku saglabāšanu, novācot apkārtējos jaunus kokus un krūmus, bet atstājot uz vietas lielus nolūzušus dižkoku zarus.
- Pēc zālāju un kadiķu audžu biotopu veiksmīgas atjaunošanas ieteicama kadiķu stādīšana kadiķu audžu atjaunošanai.
- Pieļaujama tūrisma infrastruktūras atjaunošana un ierīkošana, ievērojot noteiktās intensīvās un ekstensīvās infrastruktūras zonas un akcentējot Gudeniekus kā labās prakses teritoriju zālāju biotopu atjaunošanā un saglabāšanā, ieskaitot kadiķu audžu atjaunošanā.

Sabiedrības iesaiste pārvaldības plāna izstrādē tika nodrošināta:

- Izsludinot plāna izstrādes uzsākšanu, publicējot paziņojumus Dabas aizsardzības pārvaldes un Kuldīgas novada pašvaldības mājas lapās, aicinot līdz 2023. gada 12. oktobrim izteikt savu viedokli un sniegt konstruktīvus priekšlikumus par DL nākotni,
- Izsūtot informatīvas vēstules par plāna izstrādes uzsākšanu institūcijām,
- Saņemot priekšlikumus plāna izstrādei un ņemot tos vērā apsaimniekošanas pasākumu un aizsardzības režīma plānošanā,
- Organizējot plāna sabiedrisko apspriešanu laikā no 2025. gada 26. februāra līdz 25. martam, nosūtot uzaicinājumus institūcijām un fiziskām un juridiskām personām, kurām pieder zeme DL teritorijā,
- Organizējot sabiedriskās apspriešanas sanāksmi Gudeniekos, Kuldīgas novadā, 2025. gada 5. martā un papildu sanāksmi dabā DL teritorijā 2025. gada 8. aprīlī,
- Pilnveidojot plānu atbilstoši saņemtajiem priekšlikumiem.